

ISAAC ASIMOV

Ztratil se robot AL-76

Jonathanu Quellovi mžikaly ustaraně oči za brýlemi bez obrouček, když se vřítíl do dveří s označením "Generální ředitel".

Složeným papírem, který držel v ruce, praštil o psací stůl a bez dechu vychrlil: "Mrkněte na to, šéfe!" Sam Tobe přestěhoval doutník z jednoho koutku úst do druhého a mrkl se. Jeho ruka vyjela k neoholené čelisti a smrkovala její drsný povrch. "Krucinál!" vybuchl. "Co je to za blábol?"

"Tvrdí, že jsme odeslali pět robotů AL," vysvětloval zcela zbytečně Quell.

"Poslali jsme jich šest," stál na svém Tobe.

"Jistěže šest! Ale tam na konci jich dostali jen pět. Poslali sériová čísla a AL - sedmdesát šest chybí!"

Židle odletěla dozadu, jak Tobe s námahou vztyčil své těžkopádné mohutné tělo. Prošel dveřmi, jako by se pohyboval na promazaných kolečkách. Od té doby uplynulo pět hodin - zatímco závod pročešávali od zasedacích síní po vakuové komory, zatímco se každý z dvou set zaměstnanců závodu podrobil mlýnským kamenům výsledku třetího stupně -, když upocený, rozcuchaný Tobe poslal do ústředního závodu v Schenectady hlášení o mimořádné události.

A v ústředním závodě došlo k neočekávanému rozruchu, ne nepodobnému panice. Poprvé v dějinách Spojených států robotů a mechanických lidí uprchl robot do širého světa. Nebylo to ani tak proto, že zákon zakazoval výskyt jakéhokoli robota na Zemi mimo koncesovanou továrnu Společnosti. Zákony lze vždycky obejít. Co mnohem víc vystihovalo jádro problému, bylo prohlášení formulované jedním z matematiků z výzkumu.

Ten konstatoval: "Tento robot byl vytvořen, aby na Měsíci uvedl v činnost dezintegrátor. Jeho pozitronový mozek byl vybaven pro lunární prostředí, a pouze pro lunární prostředí. Na Zemi bude vnímat pětasedmdesát x-miliónů smyslových vjemů, na které nebyl vůbec připraven.

Nedá se odhadnout, jaké budou jeho reakce. To se odhadnout nedá!" A hřbetem ruky si otřel čelo, které se mu znenadání orosilo.

Do hodiny odstartovalo do závodu ve Virginii stratosférické letadlo.

Pokyny byly jednoduché.

"Najděte toho robota, a najděte ho rychle!" AL-76 byl zmatený! Zmatek byl ve skutečnosti jediný dojem, který jeho citlivý pozitronový mozek zaregistroval. Začalo to, když se ocitl v tomto podivném prostředí. Jak k tomu došlo, na to se už nepamatoval.

Všechno bylo popletené.

Byl tu zelený koberec země a všude kolem něj se tyčily hnědé pně s větším množstvím zeleně na vršku. A obloha byla modrá tam, kde měla být černá. Slunce bylo v pořádku, kulaté a žluté a hřejivé, ale kam se poděl prашný pemzový kamenitý podklad; kam se poděly obrovské, útesům podobné kráterové prstence?

Byla tu jen zeleň dole a modř nahoře. Zvuky, které ho obklopovaly, byly všechny zvláštní. Přebrodil se tekoucí vodou, jež mu sahala do pasu. Byla modrá a studená a mokrá. A když míjel lidi, k čemuž tu a tam došlo, byli bez skafandrů, které měli nosit. Když ho zahlédli,

křičeli a dávali se na útěk. Jeden muž na něj namířil pušku a jemu kolem hlavy hvízdla kulka - a potom ten muž také utekl.

Neměl představu, jak dlouho bloudil, dokud konečně nenarazil na boudu Randolpha Paynea, v lesích dvě míle od města Hannaford.

Randolph Payne sám - šroubovák v jedné ruce, dýmku v druhé a zdemolovanou trosku vysavače mezi kolena - seděl na bobku přede dveřmi.

Payne si v té chvíli pobrukoval, protože byl od přírody bezstarostné povahy - když se nacházel ve své boudě. V Hannafordu měl mnohem důstojnější místo bydliště, ale tamto místo bydliště okupovala z nezanedbatelně velké části jeho manželka, což byla skutečnost, které tiše, ale upřímně želel. V takových chvílích se pak možná dostával pocit úlevy a svobody, když zjistil, že se může odklidit do své "speciální psí boudy de luxe", kde si mohl v klidu pokušovat a věnovat se svému koníčku, opravování domácích spotřebičů.

Nebyl to ani tak koníček, vždyť občas někdo přinesl rádio nebo budík a peníze, které mu zaplatili za to, že se neodborně pohrabal ve vnitřnostech přístroje, byl jediný příjem, který kdy dostal, a jenž neprošel po troškách skrblickýma rukama jeho choti. Tenhle vysavač mu například pravděpodobně vynese snadno nabytých pětasedmdesát centů.

Při tom pomyšlení si začal notovat písničku, pozdvihl zrak a polil ho pot. Písnička mu odumřela na rtech, oči mu vylezly z důlků a pot se z něj jen řinul. Pokusil se vztyčit - aby se připravil k úprku jako o život - ale nemohl přimět nohy, aby ho poslouchaly.

A pak si k němu AL-76 přidřepł na bobek a zeptal se ho: "Řekněte, proč všichni ti ostatní utekli?"

Payne věděl zcela dobře, proč všichni utekli, ale klokotání, které vydávala jeho bránice, tomu nenasvědčovalo. Pokoušel se kousek po kousku odsouvat od robota.

AL-76 pokračoval ukřivděným hlasem: "Jeden z nich po mně dokonce střílel. O palec níž, a byl by mi škrábnul plát na rameni."

"M-musel to b-být cvok," vykoktal Payne. "Dost možná." Robotův hlas zdůvěrněl. "Poslyšte, co se s tím vším stalo?" Payne se chvatně rozhlédl kolem. Udivilo ho, že robot mluví nápadně mírným hlasem na někoho na pohled tak vyzývavě a surově kovového. Napadlo ho také, že někde zaslechl, že roboti jsou po duševní stránce uzpůsobeni tak, že nemohou ublížit lidským bytostem.

Trochu se mu ulevilo. "Tady se nic s ničím nestalo." "Opravdu?" AL-76 ho vyčítavě pozoroval. "S vámi se všemi se něco stalo. Kde máte skafandr?"

"Žádný nemám." "Proč potom nejste mrtvý?"

To Paynea zarazilo: "No - já nevím."

"Podívejte," prohlásil robot vítězoslavně, "se vším se tu něco stalo."

Kde je kráter Copernicus? Kde je lunární stanice sedmnáct? A kde je můj dezintegrátor? Chci se dát do práce, já chci." Zdálo se, že je rozrušený, a hlas se mu chvěl, když pokračoval.

"Plahočil jsem se hodiny ve snaze najít někoho, kdo by mi řekl, kde je můj dezintegrátor, ale oni všichni utekli. Touhle dobou mám pravděpodobně zpoždění oproti programu a sekční šéf bude řídit jak tajfun. Tohle je teda parádní situace."

Payne se pomalu orientoval ve zmatku, v němž se ocitlo jeho myšlení, a zeptal se: "Poslyš, jak ti říkají?" "Mám sériové číslo AL sedmdesát šest." "Fajn, Al mi docela dobře postačí. A teď, Ale, jestli hledáš lunární stanici sedmnáct, tak ta je na Měsíci, chápeš?"

AL-76 přikývl neohrabaně hlavou. "Jistě. Ale já jsem ji hledal -" "Ale ta je na Měsíci. Tohle není Měsíc." Teď bylo na robotovi, aby se cítil zmatený. Sledoval Payne a po chvíli zahloubání a pak řekl pomalu: "Co míníte tím, že tohle není Měsíc? Samozřejmě že to Měsíc je. Protože jestli to Měsíc není, co je to, cha? Na tohle mi odpovězte."

Payneovi se vydral z hrdla podivný zvuk a ztěžka dýchal. Zamířil prstem na robota a zahrozil jím. "Heleď," řekl - a potom ho napadla fantastická myšlenka století a zakončil přiškrceným: "To je senza!"

AL-76 ho káravě sledoval. "To není odpověď. Domnívám se, že mám právo na zdvořilou odpověď, když se zdvořile zeptám."

Payne neposlouchal. Dosud žasl sám nad sebou. No ovšem, bylo to nad slunce jasnější.

Tenhle robot byl jedním z těch zkonstruovaných pro Měsíc, který se nějak ztratil na Zemi.

Bude přirozeně celý popletený, protože jeho pozitronový mozek byl výhradně uzpůsoben pro lunární podmínky, takže pro něj okolí na Zemi postrádalo naprosto smysl.

A kdyby tady teď jen mohl toho robota pozdržet - dokud by se mu nepodařilo spojit se s těmi lidmi z továrny v Petersboru. No, roboti obnášejí peníze. Nejlacinější stál 50 000 dolarů, to jednou slyšel, a někteří z nich mají cenu miliónů. Měl na paměti odměnu!

Človče, ach, človče, měj na paměti odměnu! A každý cent pro sebe. Pro Mirandu ani co by se za nehet vešlo. Kdyby se čerti ženili, tak ne!

Konečně se postavil na nohy. "Ale," pronesl, "ty a já jsme bráchové.

Kámoši! Já tě miluju jako bratra." Napráhl ruku. "Ruku na to!"

Robot pohltit nabízenou ruku do kovové tlapy a jemně ji stiskl.

Naprosto nechápal. "Má to znamenat, že mi řeknete, jak se dostanu k lunární stanici sedmnáct?" Paynea to poněkud vyvedlo z míry. "N-ne docela. Abych pravdu řekl, mám tě tak rád, že bych si přál, abys tu se mnou na nějaký čas zůstal."

"Ach ne, to udělat nemůžu. Musím se dát do práce." Zavrtěl hlavou.

"Jak vám by to bylo milé, opoždovat se za stanoveným úkolem hodinu za hodinou, minutu za minutou? Já chci pracovat. Já musím pracovat." Payne si rozmrzele pomyslel, že proti gustu není žádný dišputát, a řekl: "Dobrá tedy, já ti něco vysvětlím - protože podle tvého vzezření usuzuji, že jsi inteligentní osoba. Mám příkazy od vašeho sekčního šéfa a ten chce, abych tě tu po nějakou dobu pozdržel. Vlastně dokud pro tebe nepošlou." "Proč to?" zeptal se AL-76 podezíravě.

"To prozradit nemůžu. Je to tajná vládní záležitost." Payne se modlil, v skrytu duše a horoucně, aby mu robot tohle spolkl. Někteří roboti byli chytrí, to věděl, ale tenhle vypadal na jeden z dřívějších modelů.

Zatímco se Payne modlil, AL-76 uvažoval. Robotův mozek, seřízený na ovládání dezintegrátoru na Měsíci, nefungoval zrovna nejlépe, když se obíral abstraktním myšlením, přesto však AL-76 shledával, že od té doby, co se ztratil, se jeho myšlenkový proces stává podivným.

Cizí prostředí s ním něco provedlo.

Jeho další poznámka byla téměř vychytralá. Zeptal se mazaně: "Jak se jmenuje můj sekční šéf?"

Payne polkl a bleskově přemýšlel. "Ale," pronesl dotčeným hlasem, "ty mě tímhle podezíráním zraňuješ. Já ti jeho jméno říct nemůžu.

Ty stromy mají uši."

AL-76 nechápavě prozkoumal nejbližší strom a konstatoval: "Nemají."

"Já vím. Mínil jsem tím, že všude kolem jsou špióni."

"Špióni?"

"Ano. Víš, zlí lidé, kteří chtějí zničit lunární stanici sedmnáct." "A proč?"

"Protože jsou zlí. A chtějí zničit tebe, proto tady musíš nějakou chvíli zůstat, aby tě nemohli najít." "Ale - ale já musím mít dezintegrátor. Nesmím se zpozdit za svým stanoveným úkolem."

"Budeš ho mít, budeš ho mít," ujišťoval ho Payne se zápallem a se stejným zápallem zatracoval robotovo jednokolejné myšlení. "Chystají se jeden poslat zítra. Jo, zítra." Tím získá spoustu času, aby sem dostal lidi z továrny a aby shrábl krásné zeleňoučké hromádky stodolarových bankovek.

Pod vyčerpávajícím tlakem podivného světa obklopujícího jej všude kolem na svůj myšlenkový mechanismus se však AL-76 stával jen neústupnějším.

"Ne," trval na svém, "musím mít dezintegrátor teď." Nemotorně si protáhl klouby a s trhnutím se vztyčoval. "Raději bych měl jít dál a podívat se po něm." Payne se k němu otočil a popadl ho za studený kovový loket. "Poslouchej," vyvráskl, "ty musíš zůstat -" A v robotově mysli se něco rozsvítilo. Všechna ta neobvykllost, která ho obklopovala, se soustředila do jediné kapénky, explodovala a byla příčinou toho, že mozek pracoval s nezvykle zvýšenou výkonností.

Robot se vrhl k Payneovi. "Něco vám povím. Dezintegrátor si můžu sestrojít přímo tady - a pak ho můžu spustit."

Payne se pochybovačně odmlčel. "Myslím, že já ho sestrojím neumím."

"Ptal se sám sebe, zda by bylo k něčemu dobré předstírat, že by to uměl."

"To nevadí." AL-76 téměř cítil, jak se pozitronové dráhy jeho mozku splétají do nového vzorce, a zakoušel zvláštní rozjařenost. "Já ho sestrojím umím." Nakoukl do Payneovy psí boudy de luxe a konstatoval: "Máte tady všechen materiál, který potřebuju." Randolph Payne přelétl očima to harampádí, které vyplňovalo jeho boudu: vykuchaná rádia, lednička bez vršku, rezavé automobilové motory, rozbitý plynový kuchyňský sporák, několik milí roztroušeného drátu a suma sumárum padesát tun nebo přibližné tolik nejrůznější spousty starého kovu, který byl kdysi příčinou pohrdání nějakého vetešníka.

"Opravdu?" hlesl Payne slabounce.

O dvě hodiny později se téměř současně přihodily dvě věci. První byla to, že Sam Tobe z petersboroské pobočky Spojených států robotů a mechanických lidí přijal vizifonní hovor od jistého Randolpha Paynea z Hannafordu. Týkal se postrádaného robota a Tobe, s hlubokým hrdelním zamručením, v polovině přerušil spojení a nařídil, aby se všechny následující hovory přepojovaly na x-tého viceprezidenta čehokoli.

Tohle od Tobe skutečně nebylo nerozumné. V průběhu minulého týdne se z celé Unie přivalila záplava zpráv, co se robotova místa pobytu týče. Přicházelo jich až čtrnáct denně - obvykle ze čtrnácti různých států.

Tobe tím byl strašlivě unavený, nemluvě o tom, že byl v podstatě zpoloviny šílený. Padla dokonce zmínka o vyšetřování Kongresem, třebaže každý vážený odborník v robotice a každý matematický fyzik na Zemi přísahali, že ten robot je neškodný.

Není potom divu, že v takovém rozpoložení myslí to generálnímu řediteli trvalo tři hodiny, než se zarazil a zrovna se pozastavil přesně nad tím, že tenhle Randolph Payne věděl, že ten robot je určen pro lunární stanici 17, a když na to přijde, jak věděl, že sériové číslo robota je AL-76. Tyhle podrobnosti Společnost nezveřejnila.

Asi minutu a půl pokračoval v uvažování a pak rozjel akci.

Avšak během tří hodin mezi hovorem a začátkem akce se odehrála ta druhá událost. Randolph Payne, který správně rozpoznal, že náhlé přerušení jeho hovoru způsobila všezahrnující pochybovačnost ze strany představitele závodu, se vrátil do boudy s fotoaparátem. S fotografií by dost dobře polemizovat nemohli a jeho by vzali na hůl, kdyby jim ukázal skutečný objekt, dřív než vysázejí peníze na dřevo.

AL-76 se zabíral svými vlastními záležitostmi. Polovina obsahu Payneovy boudy se válela rozházená na dvou akrech země a uprostřed toho seděl na bobku robot a pohrával si s lampami do rádia, kusy železa, měděným drátem a všelijakou veteší. Payneovi, který plaze se po břiše zaostřoval fotoaparát pro perfektní záběr, nevěnoval žádnou pozornost.

A právě v tomto okamžiku to bylo, kdy Lemuel Oliver Cooper vybíral zatáčku na silnici a ztuhl na místě jako přimrazen, když zahlédl ten výjev. Důvodem, proč přišel, byl v první řadě neposlušný elektrický opékač topinek, který si osvojil otravný zvyk vyhazovat krajíčky chleba s vervou, ale veskrze nepropečené. Důvod, proč zmizel, byl mnohem pochopitelnější.

Přikráčel pomalu, mírně rozjařující procházkou za jarního rána. Zmizel rychlostí, jež by přiměla kteréhokoli vysokoškolského trenéra lehké atletiky povytáhnout obočí a sešpulit uznale rty.

K znatelnému snížení rychlosti nedošlo, dokud Cooper nevpadl do kanceláře šerifa Saunderse, bez klobouku a opékače topinek, a nezarazil se tvrdě o zeď.

Laskavé ruce ho zdvihly a on se půl minuty snažil - samozřejmě s nulovým výsledkem - mluvit dřív, než se skutečně zklidnil natolik, že mohl nabrat dech.

Nalili mu whisky a ovívali ho, a když byl s to promluvit, dávalo to dohromady něco jako tohle: "Příšera - sedm stop vysoká - bouda na cimprcampr - chudák Rannie Payne -" a tak dál. Po částech z něj tu příhodu dostali; jak před boudou Randolpha Paynea stál obrovitý kovový kolos, sedm stop vysoký, možná i osm nebo devět; jak Randolph Payne sám ležel na břiše, "nebohá, krvácející, znetvořená mrtvola"; jak se ten netvor potom vrhl z čiré touhy ničit do plnění boudy; jak se pak otočil k Lemuelu Oliveru Cooperovi a jak se jemu, Cooperovi, podařilo jen o vlasek uprchnout.

Šerif Saunders si těsněji utáhl opasek kolem objemného pasu a nechal se slyšet: "To je tamten mechanický člověk, co jim utek z petersboroský továrny. Upozorňovali nás na to minulou sobotu. Hele, Jakeu, seženeš každého chlapa z hannaforbského okresu, kterej umí střílet, a dáš mu placku šerifova pomocníka. Do poledne je sem přiveď."

A Jakeu, poslyš, než se do toho dáš, zaskoč ještě k vdově Payneovy a tu strašnou novinu jí nějak šetrně naservíruj." Šířily se zprávy, že se Miranda Payneová poté, co byla obeznámena s událostmi, na chvíli zarazila jen proto, aby si zjedнала jistotu, že pojistka jejího manžela je v pořádku, a utrousila pár řízných poznámek týkajících se její zpozdilosti ohledně toho, že nepřiměla manžela, aby žádal dvojnásobnou částku, než spustila dlouhotrvající a srdceryvný nářek žalosti, jak se vlastně na počestnou vdovu sluší.

Bylo to o několik hodin později, když Randolph Payne - nemající tušení o svém hrůzostrašném zohavení a skonu - prohlížel s uspokojením vyvolané negativy svých snímků. Jako série portrétů robota při práci neponechávaly ani kousíček místa pro fantazii. Mohly být označeny: "Robot zkoumající zamyšleně elektronku", "Robot spojující dva dráty", "Robot pracující se šroubovákem", "Robot rozebírající s vynaložením obrovské síly lednici" a tak dále.

Protože teď už zbýval jenom obvyklý postup vyvolávání samotných snímků, vyšel zpoza závěsu improvizované temné komory na pár šluků a na kus řeči s AL-76.

Když tak činil, setrval v blažené nevědomosti, že se okolní lesy hemží znervóznělými farmáři vyzbrojenými čímkoli, od staré koloniální relikvie muškety po lehký kulomet, který nesl sám šerif. Když na to přijde, neměl ani potuchy o skutečnosti, že si to půl tuctu odborníků na robotiku pod vedením Sama Tobeasem hasilo přinejlepším sto dvaceti mílemi za hodinu po silnici z Petersbora z toho prostého důvodu, aby se jim dostalo potěšení a cti seznámit se s ním.

Takže zatímco události nervózně nazrávaly k vyvrcholení, Randolph Payne si povzdychl sebeuspokojením a rozškrtl si zápalku o zadnici kalhot, zapukal z dýmky a zahleděl se s potěšením na AL-76.

Poměrně delší dobu bylo zřejmé, že robot je víc než mírně praštěný.

Randolph Payne byl sám expert na zlepšováky vyráběné podomácku, dal jich dohromady několik, které nemohly být vystaveny na denním světle, aniž by vyrazily dech všem přihlížejícím, ale nikdy, byť vzdáleně, nepojal myšlenku na něco podobajícího se monstróznosti, kterou AL-76 slepoval dohromady.

Bylo by to způsobilo, že by Rube Goldbers té doby skončil v křečích závisti. Bylo by to přimělo Picassa, kdyby mu bylo bývalo dopřáno dožít se toho, aby se stal svědkem něčeho takového, aby zanechal výtvarného umění na základě poznání, že byl překonán na celé čáře. Byla by z toho zestřečkovatěla kterákoli kráva v okruhu půl mile.

Ve skutečnosti to bylo úděsné!

Z rezavé a masivní železné základny, která se vzdáleně podobala čemusi, co Payne kdysi viděl připevněné na ojetém traktoru, se to tyčilo vzhůru v odvážných opilých křivkách

fascinující změní drátů, koleček, elektronek a nepojmenovatelných hrůz bez počtu, korunováno megafonním mechanismem, který rozhodně nebudil důvěru.

Payne byl v pokušení nakouknout do megafonní části, ale upustil od toho. Viděl explodovat daleko citlivější přístroje, náhle a s razancí.

Zavolal: "Hej, Ale."

Robot vzhlédl. Ležel natažený na břicho a pokoušel se vsunout tenký plátek kovu na místo. "Co chceš, Payne?" "Co má tohle znamenat?" zeptal se tónem člověka zmiňujícího se o něčem odsouzeníhodném a perverzním, rozprostírajícím se s velkou opatrností mezi dvěma tyčemi zvící deseti stop.

"Tohle je dezintegrátor, to, co vyrábím - takže se můžu pustit do práce. Je to vylepšení standardního modelu." Robot povstal, oprášil si s řinkotem kolena a pohlédl na dezintegrátor s pýchou.

Payneovi přeběhl mráz po zádech. "Vylepšení!" Není divu, že původní model ukrývají v kráteru na Měsíci. Nebohý satelit! Nebohý mrtvý satelit! Vždycky si přál vědět, jak vypadá osud horší než smrt.

Ted' to věděl.

"Bude to fungovat?" zeptal se.

"Samozřejmě." "Jak to víš?"

"Musí to fungovat. Sestrojil jsem to já, ne? Ted' potřebuju jen jednu věc. Máš baterku?"

"Řek bych, že někde jo." Payne zmizel v boudě a skoro vzápětí se vracel.

Robot odšrouboval spodní část baterky a pustil se do práce. Byl hotov v pěti minutách.

Ustoupil dozadu a prohlásil: "Všechno sedí.

Ted' se dám do práce. Můžeš se dívat, jestli chceš."

Následovala odmlka, v níž se Payne pokoušel ocenit velkodušnost nabídky. "Není to nebezpečné?"

"Dítě by to mohlo ovládat."

"Ach!" Payne se ochable zazubil a uklidil se za nejmohutnější strom v blízkém okolí. "Spusť to," zvolal. "Bezvýhradně ti důvěřuju.

"AL-76 zamířil k hromadě harampádí, připomínající zlý sen, a řekl: "Sleduj!" Jeho ruce se pustily do práce.

Bojechtiví farmáři z hannafordského okresu, Virginie, se stahovali kolem Payneovy boudy v pomalu se svírajícím kruhu. S krví svých hrdinných předků kolonialistů, tepající jim v žilách - a s husí kůží přebíhající jim odshora dolů po páteřích -, se plížili od stromu ke stromu.

Šerif Saunders vydal povel. "Palte, až dám znamení - a mířte na oči."

Jacob Linker - Čahoun Jake pro své přátele a šerifův zástupce, pokud se jeho osoby týče - se připlížil blíž. "Myslíš, že tendle mechanickéj člověk třeba pláchnul?" V hlase se mu nepodařilo docela potlačit tón toužebné nadějeplnosti.

"To nevím," zavrčel šerif. "I když hádám, že ne. Kdyby jo, tak to bysme na něj v lesích narazili, a to sme nenarazili."

Té poznámky nebylo třeba. Šerif Saunders měl v krku tak velký knedlík, že ho musel polykat natřikrát. "Běž zpátky," přikázal, "a prst měj na spoušti."

Byli teď na okraji mýtiny a šerif Saunders zavřel oči a vystrčil koutek jednoho oka zpoza stromu. Když nic neuviděl, zarazil se, pak to zkusil znovu, tentokrát s očima dokořán.

Výsledky byly přirozeně lepší.

Přesně řečeno, uviděl nějakého obrovského mechanického člověka, zády k němu, sklánějícího se nad nějakým otřásajícím se vynálezem, nad nímž zůstával rozum stát, neurčitelného původu a neméně určitelného účelu. Jediný detail, který šerif nezaregistroval, byla chvějící se postava Randolpha Paynea, objímající kmen ob tří stromy severoseverozápadné.

Šerif Saunders vykročil do čistiny a zalíčil kulomet. Robot, stále vystavující široká kovová záda, pronesl zvučným hlasem - k osobě nebo osobám neznámým - "Sleduj!", a když šerif otvíral ústa, aby dal všeobecný povel pal, stlačily kovové prsty spínač.

Neexistuje žádný výstižný popis toho, co se událo poté, navzdory přítomnosti sedmdesáti očitých svědků. V následujících dnech, měsících a rocích neměl ani jeden z těchto sedmdesáti vůbec co dodat o těch několika sekundách potom, kdy šerif otevřel ústa, aby dal povel k palbě. Když se jich na to vyptávali, zezelenali pouze jako sedma a odpotáceli se pryč. Avšak z podrobných svědectví je patrné, že suma sumárum toho, co se opravdu přihodilo, bylo následující.

Šerif Saunders otevřel ústa; AL-76 stiskl spínač. Dezintegrátor fungoval a sedmdesát pět stromů, dvě stodoly, tři krávy a horní tři čtvrtiny hory Duckbill odsvištěly do řídké atmosféry. Splynuly, tak řečeno, s loňskými sněhy.

Ústa šerifa Saunderse zůstala dokořán po neurčitou dobu poté, ale nic - ani povely k palbě, ani nic jiného - z nich nesplynulo. A potom - A potom se zčeřil vzduch, ozval se znásobený burrrrácivý zvuk, atmosférou se rozstříkl sled purpurových šmouh s ohniskem v boudě Randolpha Paynea a po členech dobrovolného policejního oddílu nebylo ani vidu, ani slechu. Po blízkém okolí byly roztroušeny různé střelné zbraně včetně šerifova patentovaného, obzvláště rychle palícího, překážky zaručeně neznajícího lehkého kulometu. Povalovalo se tu na padesát klobouků, pár zpola rozdupaných doutníků a nějaké maličkosti, které se v tom zmatku poztrácely - ale z opravdových lidských bytostí tu nebyla žádná.

S výjimkou Čahouna Jakea se ani jedna z těchto lidských bytostí neobjevila v dohledu lidí po tři dny, a ta výjimka v jeho prospěch se přihodila díky tomu, že jeho let komety přerušilo půl tuctu mužů z petersboroské továrny, kteří se řítili do lesa svou vlastní slušnou rychlostí.

Byl to Sam Tobe, kdo Čahouna Jakea zarazil tím, že obratně zachytil jeho hlavu v prohlubni svého žaludku. Když popadl dech, zeptal se Tobe: "Kde tu bydlí Randolph Payne?"

Čahoun Jake popřál očím, aby jen na chvíli ztratily skelný výraz.

"Brácho," promluvil, "dej se právě tím směrem, kterým já se ubírám.

"A s tím, jako zázrakem, zmizel. Na obzoru se objevil zmenšující se bod kličkující mezi stromy, kterým mohl být Jake, ale Sam Tobe by za to byl nedal ruku do ohně.

Tolik, pokud jde o dobrovolný policejní oddíl; ještě tu však zůstává Randolph Payne, jehož reakce na sebe vzaly poněkud odlišnou formu.

Pro Randolpha Paynea znamenal pětisekundový interval mezi stlačením spínače a zmizením hory Duckbill naprostou prázdnotu. Na počátku vykukoval skrz hustý podrost dole zpoza stromů; na konci se zuřivě mrskal na jedné z nejvyšších větví. Tataž síla, která unášela dobrovolný policejní oddíl horizontálně, vznesla jeho vertikálně.

Co se týče toho, jak urazil těch padesát stop od kořenů do vrcholku, zda se vyšplhal, vyskočil, nebo vyletěl - nevěděl, a ani v nejmenším si nemyslel, že se nic nestalo.

To, co doopravdy věděl, bylo, že robot, dočasně v jeho vlastnictví, způsobil zničení majetku. Všechny představy odměn se ztratily a nahradily je rozechvělé děsivé přízraky nepřátelského občanstva, ječících lynčechtivých davů, soudních procesů, obvinění z vraždy, a co tomu asi řekne Miranda Payneová.

Zařval divoce a chraplavé: "Hej, ty robote, ty, rozmlať tuhle věc, slyšíš? Napadrt' ji rozmlať! Zapomeň, že jsem s ní měl já kdy co do činění. Tebe já neznám, rozumíš? Nikdy se o tom nezmíníš ani slůvkem.

Zapomeň na to, slyšíš?"

Nepředpokládal, že jeho příkazy padnou na úrodnou půdu; bylo to jen reflexivní jednání. To, co nevěděl, bylo, že robot vždycky uposlechně rozkazu člověka, vyjma tehdy, kdy by splnění tohoto rozkazu znamenalo nebezpečí pro jiného člověka.

AL-76 tudíž klidně a soustavně přikročil k demolování svého dezintegrátoru v hromadu trosek a úlomků.

Právě když nohou upěchoval poslední krychlový palec, dorazili Sam Tobe a jeho tým a Randolph Payne, který vycítil, že přijeli praví majitelé robota, opustil strom hlavou napřed a nohama napřed vyrazil do končin neznámých.

Na svou odměnu nečekal.

Austin Wilde, robotik inženýr, se otočil k Samu Tobeovi a zeptal se: "Dostal jste z toho robota něco?"

Tobe zavrtěl hlavou a z hloubi hrdla se mu vydralo zabručení.

"Nic. Ani ň. Zapomněl všechno, co se odehrálo od té chvíle, co opustil továrnu. Musel dostat příkazy, aby zapomněl, jinak by byl nemohl zůstat tak vygumovaný. Co to bylo za haldu harampádí, se kterou si hrál?"

"No právě tohle. Halda harampádí! Ale určitě to byl dezintegrátor, než to rozmlátil, a já bych s chutí zavraždil toho chlápka, který mu přikázal, aby to rozbil - pokud možno pomalým mučením."

Nacházeli se kus cesty vzhůru po svazích toho, co bývalo horou Duckbill - přesně řečeno v onom bodě, kde se vychýlil vrchol; a Wilde položil ruku na dokonalou plošinu, která protínala jak zeminu, tak skálu.

"Jaký to dezintegrátor," prohlásil. "Tu horu to sfouklo přímo od základu."

"Co ho přimělo k tomu, aby ho postavil?"

Wilde pokrčil rameny. "Nevím. Nějaký faktor v jeho okolí - nelze zjistit jaký - ovlivnil jeho pozitronový mozek měsíčního typu, aby sestrojil dezintegrátor z harampádí. Je to miliarda ku jedné proti tomu, že bychom kdy znovu narazili na ten faktor teď, když ho robot sám zapomněl. Tenhle dezintegrátor mít nikdy nebudeme."

"Nevadí. Důležitá věc je, že máme toho robota."

"S tímhle jděte do háje." Ve Wildeově hlase zazněla lítost. "Měl jste kdy co do činění s dezintegrátory na Měsíci? Energie spolýkají tolik, co mnozí elektronici nenažranci, a dokonce nezačnou fungovat, dokud jim nezajistíte potenciál o napětí vyšším než milión voltů. Ale tenhle dezintegrátor pracoval jinak. Prozkoumal jsem tu suť mikroskopem, a chtěl byste vidět jediný zdroj energie nějakého druhu, který jsem objevil?" "Co to bylo?"

"Právě tohle! A my se nikdy nedozvíme, jak to dokázal." A Austin Wilde pozdvihl zdroj energie, který umožnil dezintegrátoru rozmělnit v polovině sekundy horu -, dvě baterie z baterky!